

Bibliotheek van het federaal parlement

Groepsvorderingen bij consumentengeschillen

dossier nr. 107 – 23.10.2006

Deze elektronische versie maakt het mogelijk alle documenten van de papieren versie te raadplegen, die in elektronische vorm bestaan. Dit laatste is niet het geval voor bepaalde artikels van doctrine, die enkel in de papieren versie beschikbaar zijn. Deze papieren versie is voorbehouden aan de leden en de diensten van het federale Parlement.

Alle elektronische adressen waren toegankelijk op de datum van verschijning van het dossier.

Het is echter altijd mogelijk dat bepaalde adressen worden afgeschaft of veranderd.

INHOUDSTAFEL

INLEIDING.....	2
BELGIË.....	11
Wetgeving.....	11
Parlementaire documenten.....	12
FRANKRIJK.....	13
Wetgeving.....	13
Parlementaire documenten.....	13
Rechtsleer.....	13
NEDERLAND.....	14
Wetgeving.....	14
Parlementaire documenten (selectie).....	14
Rechtsleer.....	14
DUITSLAND.....	15
Wetgeving (selectie).....	15
Rechtsleer.....	15
GROOT-BRITTANNIË.....	16
Wetgeving.....	16
Rechtsleer.....	16
Links.....	17
ZWEDEN.....	19
Wetgeving.....	19
Rechtsleer.....	19
FINLAND.....	20
Rechtsleer.....	20
DENEMARKEN.....	21
Rechtsleer.....	21
VERGELIJKEND RECHT.....	22

Bibliotheek van het federaal parlement

Groepsvorderingen bij consumentengeschillen

dossier nr. 107 – 23.10.2006

INLEIDING

In België bestaan er op dit ogenblik zeer weinig mogelijkheden om een collectieve vordering te starten. Ten gevolge van art. 17 van het Gerechtelijk Wetboek is een rechtsvordering immers enkel ontvankelijk als de eiser hoedanigheid en belang heeft om haar in te dienen. Krachtens constante rechtspraak van het Hof van Cassatie, dient het belang rechtstreeks en persoonlijk te zijn.

Derhalve zijn groepsacties, die het een vertegenwoordiger van een ganse groep personen mogelijk maken een uitspraak te bekomen met gezag van gewijsde t.o.v. alle leden van de groep, thans in Belgisch recht uitgesloten. Evenmin kan een vereniging, behoudens afwijking bij wet bepaald, in rechte optreden om herstel te bekomen van een schade die is veroorzaakt aan alle of een deel van haar leden (vordering ter verdediging van individuele belangen) of die betrekking heeft op het doel waarvoor de groepering is opgericht (vordering van collectief belang). Het Hof van Cassatie heeft herhaaldelijk gepreciseerd dat het eigen belang van een rechtspersoon enkel datgene is wat zijn bestaan of zijn materiële of morele goederen raakt, inzonderheid zijn vermogen, eer en goede naam en dat het enkele feit een doel na te streven, ook al is het statutair, niet leidt tot het ontstaan van een eigen belang.

In administratieve zaken is de interpretatie die de Raad van State geeft aan het begrip 'belang' minder strict dan die van het Hof van Cassatie, omdat zij toestaat dat een vereniging, onder bepaalde voorwaarden, de nietigverklaring kan vragen van een akte die schade berokkent aan haar sociaal doel.

In antwoord op de stricte interpretatie die door het Hof van Cassatie en door het merendeel van de rechtbanken ten gronde is gegeven aan het vereiste belang, zijn de wettelijke afwijkingen op het principe van een rechtstreeks en persoonlijk belang, zoals verwoord in artikel 17 van het Gerechtelijk Wetboek, de laatste jaren in verscheidene domeinen van het recht toegenomen. De wetgever is tussengekomen om aan bepaalde groeperingen die een collectief belang verdedigen, een vordering in rechte toe te kennen. Verscheidene wetten van dit type werden goedgekeurd op het terrein van het consumentenrecht (voornamelijk de wet van 14 juli 1991 betreffende de handelspraktijken en de voorlichting en bescherming van de consument), maar ook in andere materies, zoals het leefmilieu (wet van 12 januari 1993 betreffende een vorderingsrecht inzake bescherming van het leefmilieu). Er bestaat echter geen globale en uniforme reglementering op dit vlak, daar elke wet die een afwijking voorziet op art. 17 van het Gerechtelijk Wetboek, zelf de criteria bepaalt waaraan de groeperingen moeten voldoen om toegang te hebben tot de rechtbank. Daarenboven zijn het merendeel van de bestaande vorderingen van collectief belang vorderingen tot staking die het mogelijk maken een einde te stellen aan een omstreden handeling die verscheidene personen

Bibliotheek van het federaal parlement

Groepsvorderingen bij consumentengeschillen

dossier nr. 107 – 23.10.2006

schaadt, zonder echter vergoeding te kunnen bekomen van de schade geleden door elk van hen. De actuele voorstellen tot hervorming beogen niet het invoeren van een echte groepsactie, maar willen eerder het vorderingsrecht ter verdediging van collectieve belangen voor groeperingen veralgemenen. Algemeen genomen, beogen verscheidene thans aanhangige wetsvoorstellen de instelling van een vorderingsrecht ter verdediging van collectieve belangen in hoofde van alle verenigingen, wat hen zou toelaten op te komen voor een collectief of algemeen belang, dat aan hun statutair doel is gebonden. Meer specifiek op het vlak van consumentenbescherming, voorziet een ander wetsvoorstel in de invoering in het Gerechtelijk Wetboek van een bepaling inzake het vorderingsrecht van consumentenorganisaties wat hen zou toelaten, binnen bepaalde voorwaarden, zich tot de rechter te wenden wanneer het collectief belang van de consumenten wordt geschaad of dreigt geschaad te worden. Daarnaast maakte de Minister van Consumentenzaken recent haar voornemen bekend om de mogelijkheid te bestuderen om in België collectieve vorderingen bij consumentengeschillen mogelijk te maken.

In Frankrijk heeft de President in januari 2005 aan de regering gevraagd een wetsaanpassing voor te stellen om het aan groepen consumenten en hun verenigingen mogelijk te maken collectieve vorderingen in te stellen tegen oneerlijke praktijken op bepaalde markten. Ten gevolge hiervan, werden verscheidene initiatieven genomen, o.a. de instelling van een werkgroep ad hoc en het opstarten van een internetsite 'www.classaction.fr' door advocaten. Het verslag van deze werkgroep, dat werd uitgebracht op 16/12/2005 heeft geleid tot het opstellen van een wetsontwerp dat thans nog in behandeling is. In 2006 werden ook wetsvoorstellen om groepsactie mogelijk te maken, ingediend in de Senaat en in de Assemblée. De voorgestelde aanpassingen werden bijna allemaal overgenomen in het ontwerp van de regering. Zodoende werd aan de uitbouw van nieuwe mechanismen de voorkeur gegeven boven de verbetering van bestaande bepalingen.

Thans biedt het Franse recht immers aan erkende consumentenverenigingen reeds de mogelijkheid in rechte op te treden om de belangen van consumenten te beschermen (art. L.421-1 e.v. van de Code de la Consommation). Het doel van deze vorderingen is echter ofwel herstel te vragen van de collectieve schade (vorderingen in het collectief belang van de consumenten) of de staking van ongeoorloofde praktijken en de intrekking van ongeoorloofde en bedrieglijke bepalingen of door een vrijwillige tussenkomst ondersteuning te bieden aan de vorderingen ingesteld door de consumenten zelf.

Enkel de 'action en représentation conjointe' (art. L.422-1 van de Code de la Consommation) beoogt de vergoeding van de schade die individueel werd geleden door de consumenten, vertegenwoordigd door de erkende vereniging. Dit

Bibliotheek van het federaal parlement

Groepsvorderingen bij consumentengeschillen

dossier nr. 107 – 23.10.2006

vorderingsrecht heeft niet het beoogde succes gekend, daar het een voorafgaand mandaat vereist van minstens twee consumenten en onderworpen is aan zeer strikte vormvereisten.

Om die reden werd een nieuw vorderingsrecht voor erkende consumentenverenigingen door zowel de parlementairen als de regering voorgesteld.

De collectieve actie of groepsactie, vaak 'class action' genoemd als verwijzing naar het Amerikaanse systeem, is een burgerlijke procedure die het erkende consumentenverenigingen mogelijk maakt voor één enkele rechtbank een vordering in te stellen om te komen tot één enkel vonnis tot herstel van de individuele schade, die werd geleden door een geheel van consumenten, veroorzaakt door het optreden van éénzelfde professional en met een gemeenschappelijke oorsprong. Dit nieuwe proceduremiddel heeft als doel de toegang tot het gerecht te vergemakkelijken voor consumenten door hen toe te laten zich te verenigen in eenzelfde procedure om hun rechten te doen eerbiedigen tegenover een machtige professional.

De parlementsleden en de Franse regering hebben gewaakt over de verenigbaarheid van een groepsactie met de vereisten van het Franse en het Europese recht. Om Amerikaanse mistoestanden te vermijden, werd afstand genomen van het model van de 'class action' en werd gekozen voor een Frans model ter behandeling van massaschade, met name 'une action en déclaration de responsabilité pour préjudice de masse'. Volgens het wetsontwerp dat nog in behandeling is, zal deze vordering enkel mogelijk zijn voor erkende consumentenverenigingen en uitsluitend ter vergoeding van geringe materiële schade, geleden door een consument in zijn contractuele verhouding tot een professional. De collectieve actie zal worden ingevoerd in de 'Code de la Consommation'. Complexe geschillen zoals die m.b.t. het leefmilieu en de arbeidsverhoudingen, evenals lichamelijke schade zullen worden uitgesloten. De consumentenverenigingen zullen geen voorafgaand mandaat nodig hebben om een vordering in te stellen, maar ze moeten wel concrete bewijzen van de massaschade voorleggen.

De procedure zal in twee fasen gebeuren : een eerste fase waarin het bestaan van de massaschade en de verantwoordelijkheid van de professional worden onderzocht en een tweede waarin de consumenten zich individueel kunnen richten tot de professional voor een gepersonaliseerde vergoeding. Deze tweede fase zal worden voorafgegaan door een schorsing van het proces om publiciteit te geven aan het gewezen vonnis en zo aan de geïnteresseerde slachtoffers toe te laten zich te melden bij de professional. Het vonnis zal hiervoor een termijn bepalen, maar slachtoffers die te laat zijn, behouden de mogelijkheid tot een individuele vordering. Indien er geen accoord is over het aanbod van de professional of indien er geen aanbod is, kan het slachtoffer zich tot dezelfde rechter wenden om het conflict te regelen. De procedure zal enkel voltooid zijn indien alle slachtoffers, geïdentificeerd

Bibliotheek van het federaal parlement

Groepsvorderingen bij consumentengeschillen

dossier nr. 107 – 23.10.2006

tijdens de periode van schorsing, vergoed zijn. De klassieke mogelijkheden tot beroep en cassatie blijven behouden.

De jurisdictionele controle tijdens de eerste fase is niet enkel een controle op de ontvankelijkheid van de vordering, maar ook een onderzoek over de grond van de zaak zoals in elk proces inzake aansprakelijkheid. De eerste gerechtelijke fase vereist de bijstand van een advocaat, maar de tweede, waarin een vergelijk wordt getroffen, niet. De honoraria van de advocaat worden betaald door de eiser, maar de rechter kan een deel ten laste leggen van de professional, verweerder in het proces. Zij kunnen niet geheel afhangen van het resultaat van het proces.

De voorgestelde collectieve vordering is een pragmatische oplossing die de Amerikaanse procedure vereenvoudigt en veel ruimte laat voor onderhandeling tussen consument en professional om overdreven juridisering te vermijden.

De tekst van het wetsontwerp, dat nog in onderzoek is, is nog niet beschikbaar, maar herneemt grotendeels één van de voorstellen, door de werkgroep ad hoc in overweging genomen.

In Nederland zijn de belangrijkste civielrechtelijke bepalingen inzake het vorderingsrecht van consumentenverenigingen verspreid over diverse artikels in het Burgerlijk Wetboek en het Wetboek van Burgerlijke rechtsvordering.

De artikels 305a, b en c van boek 3 van het Burgerlijk Wetboek regelen de mogelijkheid van stichtingen of verenigingen met volledige rechtsbevoegdheid om ter bescherming van gelijksoortige belangen van een groep personen een rechtsvordering in te stellen. Hiertoe moet aan een aantal voorwaarden voldaan zijn. Zo dient de stichting of vereniging de bewuste belangen ingevolge haar statuten te behartigen. Ook is een vordering niet ontvankelijk als onvoldoende is geprobeerd door voorafgaand overleg tot een oplossing te komen. De veroordeling kan niet leiden tot een schadevergoeding in geld, maar andere vorderingen zijn wel mogelijk, b.v. een bevel of verbod iets te doen of een verklaring voor recht. Ook kan een betrokkene die niet gelukkig is met een mede ten behoeve van hem ingestelde actie, zich verzetten tegen de werking van de uitspraak ten opzichte van hem, tenzij de uitspraak van die aard is dat de werking ervan niet enkel ten opzichte van hem kan worden uitgesloten.

De artikels 907 e.v. van boek 7 van het Burgerlijk Wetboek werden ingevoerd door de Wet Collectieve Afwikkeling Massaschade uit 2005. Deze artikelen maken het mogelijk dat onder bepaalde voorwaarden een overeenkomst tot vergoeding van massaschade, die is gesloten tussen een stichting of vereniging met volledige rechtsbevoegdheid en één of meer partijen, die zich hebben verbonden tot vergoeding van de schade, door de rechter verbindend wordt verklaard. Dit gebeurt op gezamenlijk verzoek van de partijen en geldt voor alle personen aan wie de schade is veroorzaakt, mits de stichting of vereniging ingevolge haar statuten de belangen van deze personen behartigt. Ook dient zij voldoende representatief te zijn t.o.v. degenen, ten behoeve van wie de overeenkomst is gesloten. De

Bibliotheek van het federaal parlement

Groepsvorderingen bij consumentengeschillen

dossier nr. 107 – 23.10.2006

overeenkomst tot vergoeding van de massaschade moet een aantal concrete afspraken bevatten, o.m. de omschrijving van de groep(en) benadeelden. De wet somt ook een aantal gevallen op waarin de rechter het verzoek tot verbindendverklaring afwijst. Wanneer de verbindendverklaring er wel komt, krijgt de overeenkomst de rechtsgevolgen van een vaststellingsovereenkomst. Derhalve kunnen de gedupeerden aanspraak maken op de overeengekomen vergoeding. De verbindendverklaring heeft geen gevolg t.o.v. een gerechtigde die binnen een bepaalde termijn laat weten niet gebonden te willen zijn.

De art. 1013 e.v. van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering regelen de rechtspleging in zaken betreffende de verbindendverklaring van overeenkomsten tot collectieve schadeafwikkeling, zoals bepaald in art. 7 : 907 e.v. van B.W. Het gerechtshof te Amsterdam is hiervoor bevoegd.

De art. 240 e.v. van boek 6 van het Burgerlijk Wetboek regelen een meer specifiek actierecht van rechtspersonen. Het betreft nl. de mogelijkheid voor consumentenverenigingen om bepaalde bedingen in de algemene voorwaarden onredelijk bezwarend te laten verklaren. Tevens kan een verbod worden gevraagd op het toekomstig gebruik van dergelijke voorwaarden. De eis is niet ontvankelijk indien vooraf niet is geprobeerd in onderling overleg tussen partijen tot een oplossing te komen. Het Gerechtshof te 's-Gravenhage is uitsluitend bevoegd tot kennisneming van dergelijke vorderingen.

In de marge kan worden opgemerkt dat er in het Nederlandse parlement een wetsvoorstel hangend is houdende regels omtrent instanties die verantwoordelijk zijn voor handhaving van de wetgeving inzake consumentenbescherming (Wet handhaving Consumentenbescherming). Dit betreft o.a. de oprichting van een Consumentenautoriteit, een nieuwe publieke toezichthouder voor collectieve consumentenklachten. Met dit wetsvoorstel voldoet de regering o.a. aan de verplichtingen in de Europese Verordening 2006/2004. Het is de bedoeling dat deze Consumentenautoriteit aanvullend optreedt t.o.v. andere bestaande instanties zoals consumentenorganisaties. Het betrokken wetsvoorstel introduceert ook een nieuw art. 3:305d B.W. Dit artikel voorziet in een verzoekschriftprocedure tot staking van bepaalde inbreuken, die ook open staat voor consumentenorganisaties.

In Duitsland bestaan er strict genomen geen groepsacties. De consumentenverenigingen beschikken echter over diverse mogelijkheden om collectieve vorderingen in te stellen, die voornamelijk gebaseerd zijn op de bevelen bepaalde oneerlijke praktijken te staken.

Sedert 2004 maakt de Wet 'Gesetz gegen den unlauteren Wettbewerb (UWG)' het bovendien mogelijk voor consumentenorganisaties om aan de Schatkist de winsten te doen terugstorten die voortkomen uit oneerlijke praktijken tegenover een groot aantal cliënten. In 2003 vroeg de regering aan een aantal experts om een wetsontwerp op te stellen dat de groepsacties reglementeert. Het ontwerp van de

Bibliotheek van het federaal parlement

Groepsvorderingen bij consumentengeschillen

dossier nr. 107 – 23.10.2006

experten Micklitz/Stadler reglementeert de vorderingen van verenigingen, de modelacties en de groepsacties. Het is van toepassing op het vlak van het concurrentierecht en het kartelrecht evenals op dat van de bescherming van consumenten en investeerders.

In het onderdeel inzake de groepsactie, wordt deze actie gedefinieerd als elke procedure die een eiser aanspant als vertegenwoordiger van minstens 20 personen, met juridische gevolgen voor hen, hoewel ze geen partij zijn in de procedure. Deze procedure vooronderstelt dat er identieke of gelijkaardige omstandigheden in feite of in rechte bestaan, gemeenschappelijk aan alle aanspraken van de leden van de groep. Ook wordt veronderstelt dat er geen groot verschil bestaat tussen de oorzaken van de aansprakelijkheid, dat de groepsactie superieur is aan individuele acties, dat de omvang en afbakening van de groep voldoende bepaald is, dat de eiser geschikt is om de andere leden van de groep te vertegenwoordigen en dat tenminste 20 leden van de groep verklaarden deel te nemen. De rechtbank registreert de vraag tot het opstarten van de procedure van een groepsactie in het elektronisch register van de vorderingen. De leden van de groep hebben over het algemeen drie maanden om hun deelname kenbaar te maken. Vervolgens beslist de rechtbank over de start van de procedure van groepsactie. Deze beslissing kan het voorwerp uitmaken van een beroep. De beslissingen van de rechtbank zijn bindend voor alle leden die aan de groep deelnemen. Cassatieberoep is mogelijk bij het federale Hof. Het gevolg dat aan dit ontwerp van experts zal worden gegeven, is onzeker. Zo was er veel kritiek vanuit industriële middelen die onrechtmatige vorderingen vrezen. Er kan worden opgemerkt dat in 2005 een wet in werking is getreden, die voor het eerst voorziet in een vorm van collectieve klacht. Het gaat om de wet tot invoering van een modelprocedure ten bate van investeerders (Gesetz zur Einführung eines Kapital Anlegermusterverfahrens – KapMuG). Zij laat een vorm van collectief optreden toe aan de aandeelhouders ingeval van foutieve informatie over de kapitaalmarkten. Een modelprocedure kan worden gestart indien tenminste 10 individuele vorderingen worden ingeleid bij dezelfde rechtbank en indien de partijen dit formeel aanvragen. Het toepassingsgebied van de wet is heel beperkt : het gaat enkel om schadevergoeding tengevolge van foutieve informatie betreffende de kapitaalmarkten.

In Groot-Brittannië heeft de overheid in 2004 het idee gelanceerd om 'representative actions' of collectieve vorderingen toe te laten, d.w.z. om groepen van consumenten, die allen klachten hebben over dezelfde handelaar, in rechte te laten vertegenwoordigen door een vereniging of organisatie. Dit voorstel werd positief onthaald, maar er was wel een grote vraag naar voldoende waarborgen om betrouwbare firma's te behoeden tegen ongepaste gedingen. Als antwoord hierop werd besloten om enkel aan welbepaalde organisaties ('specified bodies'), die voldoen aan bepaalde criteria en aangewezen worden door de Minister van

Bibliotheek van het federaal parlement

Groepsvorderingen bij consumentengeschillen

dossier nr. 107 – 23.10.2006

Binnenlandse Zaken, de toelating te verlenen om consumenten te vertegenwoordigen. Het statuut van 'specified body' wordt verleend d.m.v. een Statutory Instrument.

De vertegenwoordigde consumenten moeten bij naam gekend zijn en zij moeten kunnen aantonen dat ze verlies geleden hebben en dat ze een schadevergoeding, herstelling of vervanging van het goed in kwestie wensen. De procedure is ook enkel mogelijk voor individuele consumenten die de goederen of diensten zelf gebruiken. Bedrijven of individuen die de goederen in een zakelijke (business) context gebruiken, kunnen hier dus geen gebruik van maken. Bovendien moet eerst aan de rechtbank toelating gevraagd worden om een rechtszaak aanhangig te maken, om ongepaste, tergende of roekeloze rechtszaken, die hoge kosten met zich meebrengen, te vermijden, en om niet ongewild een compensatiecultuur te creëren. De gedupeerde consumenten behouden altijd de vrije keuze om al dan niet individueel een rechtszaak aan te spannen of om deel te nemen aan een collectieve vordering.

Als basis voor de regeling geldt de Competition Act 1998, die de Staatssecretaris toelaat om een orgaan aan te duiden dat een collectieve vordering kan opstarten in naam van een groep consumenten die een verlies of schade hebben geleden. Een gerechtigde organisatie kan een procedure aanhangig maken bij de Competition Appeals Tribunal (CAT).

Zowel bedrijven als consumenten worden echter aangemoedigd om, vooraleer hun toevlucht te nemen tot een rechtsgeding, hun probleem eerst onderling te trachten op te lossen of gebruik te maken van alternatieve geschillenbeslechting.

De Civil Procedure Rules bevatten concrete regels die gehanteerd moeten worden wanneer een geding gevoerd wordt door één of meerdere partijen die één of meerdere andere partijen met eenzelfde belang vertegenwoordigen (representative parties with same interest - CPR Part 19.II). Zo kan een rechtbank weigeren dat een bepaalde partij als vertegenwoordiger optreedt en is een uitspraak in principe bindend voor alle vertegenwoordigde partijen, tenzij de rechter anders beslist. Omgekeerd is een uitspraak enkel uitvoerbaar tegenover derden (die geen partij zijn in het geding) wanneer de rechter dit toelaat.

Een andere procedure, die geregeld wordt in CPR Part 19.III, is de Group Litigation Order (GLO). Dit is een beslissing die door een rechtbank genomen kan worden wanneer er verschillende gedingen aanhangig gemaakt worden die betrekking hebben op dezelfde of op gelijkaardige feiten of juridische geschillen. De bedoeling hiervan is om het gerechtelijk apparaat zo efficiënt en economisch mogelijk te laten werken. Alle gedingen die het voorwerp zijn van een Group Litigation Order worden samengebracht in een 'Group Register' en er wordt een specifieke rechtbank (management court) aangeduid om het verloop van deze rechtszaken in goede banen te leiden. The Law Society (vergelijkbaar met de Belgische Orde van

Bibliotheek van het federaal parlement

Groepsvorderingen bij consumentengeschillen

dossier nr. 107 – 23.10.2006

advocaten) kan de eisers helpen in contact te treden met andere partijen die, in hun zaak, eveneens belang kunnen hebben bij een Group Litigation Order.

Op de naleving van de wetgeving die ervoor moet zorgen dat zowel de consumenten als de ondernemingen beschermd worden tegen verkopers en handelaars zonder scrupules, wordt vooral controle uitgeoefend door de plaatselijke Trading Standards Officers, maar er zijn ook organisaties en organen, zoals het Office of Fair Trading, die een onderzoek kunnen instellen en actie kunnen ondernemen.

In de Scandinavische landen bestaan groepsacties in Zweden en zijn ze aan de orde van de dag in de andere landen.

In Zweden trad op 1 januari 2003 een wet op de groepsacties in werking. Haar toepassingsgebied is algemeen. De wet onderscheidt drie types van groepsacties : de private groepsactie, de zogeheten actie van een organisatie, die is beperkt tot het consumenten- en het milieurecht en de publieke groepsactie, die wordt ingeleid door een instantie aangeduid door de regering (bv. de ombudsman voor consumenten). De groepsactie wordt ingeleid volgens de bepalingen in het wetboek van gerechtelijke procedure en er is geen afzonderlijk onderzoek naar de ontvankelijkheid van de vordering. Bepaalde voorwaarden moeten vervuld zijn : de vordering moet gebaseerd zijn op situaties, gemeenschappelijk of gelijkaardig aan de eisen van de leden van de groep, de groepsactie mag niet onaangepast zijn met het oog op bepaalde klachten van leden van de groep, zij moet het best mogelijke alternatief vormen, de groep moet adequaat omschreven zijn, de vertegenwoordiger van de groep moet bekwaam zijn om de leden te vertegenwoordigen en de procedure moet door een advocaat gevoerd worden.

Om lid te zijn van de groep, moet daartoe expliciet de vraag worden gesteld en moet een geschreven akkoord aan de rechtbank worden bezorgd. Het vonnis heeft gezag van gewijsde ten aanzien van de leden van de groep die voor de procedure gekozen hebben. De betrokken groep kan beroep instellen. De honoraria van de advocaten worden vastgesteld op uurbasis en zijn onderworpen aan het toezicht van de rechter. Er is voorzien dat een overeenkomst wordt getekend die voorziet dat de honoraria aan een risico zijn onderworpen. De eiser die de groepsactie uitoefent, kan genieten van een vorm van rechtsbijstand.

Sedert de inwerkingtreding van de wet, zouden er 6 private groepsacties geweest zijn, voornamelijk van consumenten, en 1 publieke groepsactie. Over geen enkele daarvan werd al een vonnis uitgesproken.

In Finland heeft de Minister van Justitie in maart 2006 het memorandum ontvangen van de werkgroep, die de 'class actions' voorbereidt. De aanbevelingen zijn zeer

Bibliotheek van het federaal parlement Groepsvorderingen bij consumentengeschillen dossier nr. 107 – 23.10.2006

gematigd en beperkter dan die in de andere Scandinavische landen. In het voorgestelde model zou enkel de Ombudsman voor de consumenten een proces kunnen opstarten. De criteria hiervoor zouden dezelfde zijn als die toegepast bij zijn activiteiten van individuele bijstand.

In Noorwegen laat een nieuwe wet op de burgerlijke procedure van 17 juni 2005 in bepaalde gevallen class actions toe.

In Denemarken zal een wetsontwerp inzake class actions nog dit jaar in het Parlement worden besproken. Eind 2005 heeft de administratie van de Commissie van Justitie haar verslag inzake de class actions aan de minister voorgesteld. Dit rapport beveelt de mogelijkheid van class actions aan. Er werd daarbij gekozen voor het opt-in model. Indien er echter slechts een beperkte schadevergoeding kan worden gevraagd, stelt het rapport een opt-out model voor.

B. Vansteelandt

Bibliotheek van het federaal parlement Groepsvorderingen bij consumentengeschillen dossier nr. 107 – 23.10.2006
--

BELGIË

Wetgeving

1. Algemeen

Artikels 17 en 18 van het Gerechtelijk Wetboek

Artikel 3 van de voorafgaande titel van het Wetboek van strafvordering

Artikel 19 van de gecoördineerde wetten op de Raad van State van 12 januari 1973

2. Rechtsvordering van consumentenverenigingen (selectie)

Artikel 98 van de wet van 14 juli 1991 betreffende de handelspraktijken en de voorlichting en bescherming van de consument

Artikel 221 van de wet van 4 december 1990 op de financiële transacties en de financiële markten

Article 109 van de wet van 12 juni 1991 op het consumentenkrediet

Artikel 9ter van de wet van 9 maart 1993 ertoe strekkende de exploitatie van huwelijksbureaus te regelen en te controleren

Artikel 31 van de wet van 16 februari 1994 tot regeling van het contract tot reisorganisatie en reisbemiddeling

Artikel 16 van de wet van 11 april 1999 betreffende de overeenkomsten inzake de verkrijging van een recht van deeltijds gebruik van onroerende goederen

Artikel 20 van de wet van 2 augustus 2002 betreffende de misleidende en vergelijkende reclame, de onrechtmatige bedingen en de op afstand gesloten overeenkomsten inzake de vrije beroepen

Artikel 5 van de wet van 12 mei 2003 betreffende de juridische bescherming van diensten van de informatiemaatschappij gebaseerd op of bestaande uit voorwaardelijke toegang

http://www.just.fgov.be/index_nl.htm (rubriek geconsolideerde wetgeving)

Bibliotheek van het federaal parlement

Groepsvorderingen bij consumentengeschillen

dossier nr. 107 – 23.10.2006

Parlementaire documenten

Wetsvoorstel van 12 juli 2006 tot wijziging van de gecoördineerde wetten op de Raad van State teneinde verenigingen een vorderingsrecht toe te kennen ter verdediging van collectieve belangen

<http://www.dekamer.be/FLWB/PDF/51/2627/51K2627001.pdf>

Wetsvoorstel van 11 juli 2006 tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek teneinde verenigingen een vorderingsrecht toe te kennen ter verdediging van collectieve belangen

<http://www.dekamer.be/FLWB/PDF/51/2620/51K2620001.pdf>

Wetsvoorstel van 3 december 2003 tot aanvulling van artikel 17 van het Gerechtelijk Wetboek en artikel 3 van de voorafgaande titel van het Wetboek van strafvordering met het oog op de instelling ten voordele van de verenigingen van een rechtsvordering ter verdediging van collectieve belangen

<http://www.dekamer.be/FLWB/PDF/51/0528/51K0528001.pdf>

Wetsvoorstel van 28 juli 2003 tot aanvulling van het Gerechtelijk Wetboek met een bepaling inzake het vorderingsrecht van consumentenorganisaties

<http://www.dekamer.be/FLWB/PDF/51/0124/51K0124001.pdf>

Wetsvoorstel van 9 juli 2003 tot aanvulling van artikel 17 van het Gerechtelijk Wetboek en artikel 3 van de voorafgaande titel van het Wetboek van strafvordering met het oog op de instelling ten voordele van de verenigingen van een rechtsvordering ter verdediging van collectieve belangen

http://www.senate.be/wwwcgi/get_pdf?50331698

Bibliotheek van het federaal parlement
Groepsvorderingen bij consumentengeschillen
dossier nr. 107 – 23.10.2006

FRANKRIJK

Wetgeving

Code de la consommation : art. L 421-1 e.s. et L 422-1 e.s.

www.legifrance.gouv.fr - rubriek codes

Parlementaire documenten

Rapport d'information n° 249, déposé le 14/03/2006 au Sénat

<http://www.senat.fr/rap/r05-249/r05-249.html>

Proposition de loi sur le recours collectif n° 322, déposée le 25/04/2006 au Sénat

<http://www.senat.fr/leg/pp105-322.html>

Proposition de loi visant à instaurer les recours collectifs de consommateurs
n° 3055, déposée le 26/04/2006 à l'Assemblée nationale

<http://www.assemblee-nationale.fr/12/pdf/propositions/pion3055.pdf>

Rechtsleer

Rapport sur l'action de groupe du 16/12/2005

<http://lesrapports.ladocumentationfrancaise.fr/BRP/054004458/0000.pdf>

Des sénateurs veulent introduire l'action collective en droit français (mai 2006)

http://www.droit-technologie.org/1_2_1.asp?actu_id=1177

Bibliotheek van het federaal parlement

Groepsvorderingen bij consumentengeschillen

dossier nr. 107 – 23.10.2006

NEDERLAND

Wetgeving

Burgerlijk Wetboek, boek 3, art. 305a, b, c en art. 310, lid 5

<http://wetten.overheid.nl/cgi-bin/deeplink/law1/title=Burgerlijk%20Wetboek%20Boek%203>

Burgerlijk Wetboek, boek 6, art. 240 tem 247

<http://wetten.overheid.nl/cgi-bin/deeplink/law1/title=Burgerlijk%20Wetboek%20Boek%206>

Burgerlijk Wetboek, boek 7, art. 907 tem 910

<http://wetten.overheid.nl/cgi-bin/deeplink/law1/title=Burgerlijk%20Wetboek%20Boek%207>

Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering : art. 1003 tem 1006 ; art. 1013 tem 1018

<http://wetten.overheid.nl/cgi-bin/deeplink/law1/title=Wetboek%20van%20Burgerlijke%20Rechtsvordering>

Parlementaire documenten (selectie)

Regels omtrent instanties die verantwoordelijk zijn voor handhaving van de wetgeving inzake consumentenbescherming (Wet handhaving consumentenbescherming) : Eerste Kamer, stuk 30411 A

www.overheid.nl

Rechtsleer

Consultatiedocument-Consumentenautoriteit

http://www.consumentenautoriteit.nl/ca_consultatiedocument.pdf#search=%22consultatiedocument%20consumentenautoriteit%22

Consumentenklachten en collectieve acties

<http://www.ez.nl/dsc?c=getobject&s=obj&objectid=143479&!dsname=EZInternet>

Bibliotheek van het federaal parlement
Groepsvorderingen bij consumentengeschillen
dossier nr. 107 – 23.10.2006

DUITSLAND

Wetgeving (selectie)

Gesetz über Unterlassungsklagen bei Verbraucherrechts-und anderen Verstößen
<http://bundesrecht.juris.de/uklag/BJNR317300001.html>

Gesetz gegen den unlauteren Wettbewerb
http://bundesrecht.juris.de/uwg_2004/BJNR141400004.html

Gesetz zur Einführung von Kapitalanleger-Musterverfahren
http://www.parlamentsspiegel.de/WWW/Webmaster/GB_I/I.4/Dokumentenarchiv/dokument.php?gl=BC&gbl=BGI&qjahr=05&qnr=&seiteNr=2437&quelle=gbl

Proposition des professeurs Micklitz/Stadler d'une loi réglementant les actions de groupe + commentaires
- Gesetz zur Regelung von Verbands-, Muster- und Gruppenklagen
http://www.vzbv.de/mediapics/verbandsklage_gesamtdokumentation_reden_05_2006.pdf (blz 20 tot 33)

Loi réglementant les actions d'associations, les actions modèles et les actions de groupe
http://www.courdecassation.fr/IMG/File/differentes_formes_actions_coll_all.pdf
(blz 13 tot 31)

Les différentes formes d'action collective en projet en Allemagne
http://www.courdecassation.fr/IMG/File/differentes_formes_actions_coll_all.pdf
(blz 1 tot 11)

Les actions collectives en Europe et en Amérique. Le cas de l'Allemagne (2005)
http://www.culturedroit.com/pages/extraCD4_actions_collectives.htm

Rechtsleer

The German 'Capital markets model case Act' (Bundesministerium der Justiz)
<http://www.bmj.bund.de/media/archive/1056.pdf>

Bibliotheek van het federaal parlement
Groepsvorderingen bij consumentengeschillen
dossier nr. 107 – 23.10.2006

GROOT-BRITTANNIË

Wetgeving

Statutory Instrument 2004 No. 2068 The Competition Appeal Tribunal (Amendment and Communications Act Appeals) Rules 2004

<http://www.opsi.gov.uk/si/si2004/20042068.htm>

Statutory Instrument 2003 No. 1372 The Competition Appeal Tribunal Rules 2003

<http://www.opsi.gov.uk/si/si2003/20031372.htm>

Enterprise Act 2002 Chapter 40

<http://www.opsi.gov.uk/acts/acts2002/20020040.htm#aofs>

Competition Act 1998 Chapter 41

<http://www.opsi.gov.uk/ACTS/acts1998/19980041.htm>

Rechtsleer

Representative actions in consumer protection legislation, Department of Trade and Industry, London, 2006

<http://www.dti.gov.uk/files/file31886.pdf>

HOWELLS, G., 'Group or class actions in the United Kingdom', Lancaster University Law School, 2006

http://www.vzbv.de/mediapics/verbandsklage_gesamtdokumentation_reden_05_2006.pdf

About the tribunal, Competition appeal tribunal, London, 2006

<http://www.catribunal.org.uk/about/default.asp#introduction>

Claims on behalf of consumers ; guidance for prospective specified bodies, Department of Trade and Industry, London, 2006

<http://www.dti.gov.uk/files/file11957.pdf>

Consumer Group Claims, Department of Trade and Industry, London, 2006

http://www.dti.gov.uk/consumers/enforcement/group-claims/index_print.html

Bibliotheek van het federaal parlement

Groepsvorderingen bij consumentengeschillen

dossier nr. 107 – 23.10.2006

Enterprise Act Part 8 - Stop Now Orders Fact Sheet, Department of Trade and Industry, London, 2006

<http://www.dti.gov.uk/consumers/fact-sheets/page24661.html>

TURNER, R., 'Le régime des actions en justice collectives dans les tribunaux civils de l'Angleterre et du pays de Galles', The Senior Master and Queen's Remembrancer, London, 2005

http://www.courdecassation.fr/manifestations/colloques/Colloques2005/actions_collectives/turner.htm

Practice direction group litigation, Department for Constitutional Affairs, London, 2005

http://www.dca.gov.uk/civil/procrules_fin/pdf/practice_directions/pd_part19b.pdf

JONES, N., 'Recent Developments in Group Litigation', Hardwicke Civil, London, 2004

<http://www.hardwicke.co.uk/resources/articles/04080101.htm>

Super-complaints: guidance for designated consumer bodies, Office of fair trading, Middlesex, 2003

<http://www.oft.gov.uk/NR/rdonlyres/98D1E0AD-11C1-4997-BA27-26C9D93F7487/0/oft514.pdf>

Parties and group litigation, Department for constitutional affairs, London, 2001

http://www.dca.gov.uk/civil/procrules_fin/contents/parts/part19.htm

Links

<http://www.ncc.org.uk>

<http://www.which.co.uk>

http://www.which.co.uk/about_us/A/campaigning/campaigning_in_the_uk/Legal_powers_overview_559_54993.jsp

<http://www.oft.gov.uk/Business/Super-complaints/default.htm>

<http://www.dti.gov.uk/consumers/enforcement/index.html>

<http://www.opsi.gov.uk/acts/acts1998/80041--f.htm#47>

Bibliotheek van het federaal parlement
Groepsvorderingen bij consumentengeschillen
dossier nr. 107 – 23.10.2006

<http://www.scotconsumer.org.uk/publications/reports/reports03/rp09aclass.pdf>

<http://www.competition-commission.org.uk/>

<http://www.dti.gov.uk/consumers/policy/index.html>

<http://www.oft.gov.uk/Business/Super-complaints/default.htm>

<http://www.oft.gov.uk/Business/Super-complaints/cases.htm>

<http://www.competition-commission.org.uk>

<http://www.lag.org.uk/>

<http://www.adrnow.org.uk/>

http://www.dca.gov.uk/civil/procrules_fin/contents/practice_directions/pd_part19b.htm

http://www.dca.gov.uk/civil/procrules_fin/contents/parts/part19.htm

<http://www.hmcourts-service.gov.uk/cms/150.htm>

<http://www.opsi.gov.uk/si/si2001/20011422.htm>

<http://www.dca.gov.uk/consult/general/repclaims.htm#part5>

Bibliotheek van het federaal parlement
Groepsvorderingen bij consumentengeschillen
dossier nr. 107 – 23.10.2006

ZWEDEN

Wetgeving

Group Proceedings Acts

<http://www.sweden.gov.se/content/1/c6/02/77/67/bcbe1f4f.pdf>

Rechtsleer

The Swedish Group Proceedings Act and other means for collective dispute resolution

http://64.233.183.104/search?q=cache:bxu5yJNSJ1cJ:ec.europa.eu/consumers/redress/out_of_court/adr/abyhammar_intervention_adr2006.pdf+%22other+means+for+collective+dispute+resolution%22&hl=fr&gl=be&ct=clnk&cd=1

Group actions - The Swedish experience

http://www.courdecassation.fr/IMG/File/judge_nordh.pdf

Group proceedings – fact sheet (Ministry of Justice -December 2002)

<http://www.regeringen.se/content/1/c4/34/47/6cd3ccdf.pdf>

Bibliotheek van het federaal parlement
Groepsvorderingen bij consumentengeschillen
dossier nr. 107 – 23.10.2006

FINLAND

Rechtsleer

Class action proposed for consumer protection and environment damage (2006)
<http://www.om.fi/Etusivu/Ajankohtaista/Tiedotteet/Tiedotearkisto/Tiedotteet2006/1144849465608?lang=en&mode=text>

Working group presents different alternatives for the preparation of a Class Action Act (2005)
<http://www.om.fi/Etusivu/Ajankohtaista/Tiedotteet/Tiedotearkisto/Tiedotteet2005/1144849531304?lang=en&mode=text>

Moderate class action would improve consumers' and businesses' legal security (2006)
http://uutiskirje.kuluttajavirasto.fi/consumer_law/consumer_law_2_2006/en_GB/class_action/

Curtains wide open and more transparency! (2006)
http://uutiskirje.kuluttajavirasto.fi/consumer_law/consumer_law_2_2006/en_GB/editorial2/

Why are class actions needed in Finland?
http://www.kuluttajavirasto.fi/user_nf/default.asp?site=36&tmf=16946&lmf=16952&id=16952&mode=readdoc

DENEMARKEN

Rechtsleer

DCO statement : higher level of consumer protection in the future (2006)

<http://www.forbrug.dk/english/dco/dcopressreleases/skjultpm/news/dcostatement/>

Report paves the way for class action lawsuits on behalf of Danish consumers (2005)

<http://www.forbrug.dk/english/dco/dcopressreleases/skjultpm/news/classaction/>

Bibliotheek van het federaal parlement
Groepsvorderingen bij consumentengeschillen
dossier nr. 107 – 23.10.2006

VERGELIJKEND RECHT

Are 'class actions' on the way to Europe' ? (2006)

http://www.cliffordchance.com/expertise/legal_services/details.aspx?LangID=UK&contentitemid=9041 (download brochure)

Les actions collectives en Europe et en Amérique (2005)

http://www.culturedroit.com/pages/extraCD4_actions_collectives.htm
(download 'fichier comparatif des actions collectives')

Rapport général sur le règlement des litiges avec les consommateurs et la réparation sur le marché mondial (2005)

<http://www.oecd.org/dataoecd/54/49/35201271.pdf>